

Złote żniwa

Jan Tomasz Gross , Irena Grudzińska-Gross

Download now

Read Online ➔

Złote runo

Jan Tomasz Gross , Irena Grudzińska-Gross

Złote runo Jan Tomasz Gross , Irena Grudzińska-Gross

It seems at first commonplace: a group photograph of peasants at harvest time, after hard work well done, resting contentedly with their tools behind the fruits of their labor. But when one finally notices the "crops" scattered in front of the group, what seemed innocent on first view become horrific skulls and bones. Where are we? Who are the people in the photograph, and what are they doing?

The starting point of Jan Tomasz and Irena Grudzinska Gross's Golden Harvest, this haunting photograph in fact depicts a group of peasants--"diggers"--atop a mountain of ashes at Treblinka, where some 800,000 Jews were gassed and cremated. The diggers are searching for gold and precious stones that Nazi executioners may have overlooked. The story captured in this grainy black-and-white photograph symbolizes the vast, continent-wide plunder of Jewish wealth that went hand-in-hand with the Holocaust.

The seizure of Jewish assets during World War II occasionally generates widespread attention when Swiss banks are challenged to produce lists of dormant accounts, or national museums are forced to return stolen paintings. But the theft of Europe's Jewish population was not limited to conquering armies, leading banks, or museums. It was perpetrated also by local people, such as those pictured in the photograph. Lyrical and often heartbreaking, A Golden Harvest takes readers across Europe as it exposes the economic ravaging of an entire society. Beginning with a simple group shot, the authors have written a moving book that evokes the depth and range, as well as the intimacy, of the Final Solution.

Złote runo Details

Date : Published February 2011 by Znak (first published January 2011)

ISBN : 9788324015238

Author : Jan Tomasz Gross , Irena Grudzińska-Gross

Format : Paperback 232 pages

Genre : History, Nonfiction, Adult, War, World War II, Holocaust

 [Download Złote runo ...pdf](#)

 [Read Online Złote runo ...pdf](#)

Download and Read Free Online Złote runo Jan Tomasz Gross , Irena Grudzińska-Gross

From Reader Review Z?ote ?niwa for online ebook

Maurizio Manco says

«Il nostro problema morale riguardo alla Shoah», scrisse Yehuda Bauer, «non sta nel fatto che gli autori erano disumani, ma nel fatto che erano umani, proprio come noi». E' per questo che la fotografia dei contadini di Treblinka - anche loro, sicuramente normali, laboriosi, pii e adorni di tutta un'armonia di virtù - oltre al disgusto desta in noi sgomento, perché non siamo fino in fondo certi di non avere davanti una foto del nostro album di famiglia." (pp. 115, 116)

<https://goo.gl/0S4jdY>

Mandy Perret says

The heinous crimes to Jews by Nazis has been document enter but this shows the greed of the countrymen who charged Jews large about a to live, who would meet them at train stations and take all their money for a glass of water after being stuck in a cattle car for days. For graves that were destroyed in hopes of getting gold teeth. For the mass graves that were not protected until the 60s for locals to forage. This book angered and upset me, as well, as taught me another side of the Holocaust. Well written. It highlights one picture that at first looks innocent but I truth shows utter disrespect, greed, hate, and the hideousness of racism.

Micha? says

In the light of the recent campaign by the Polish government to control the narrative around the Holocaust, this book feels even more important.

An eye-opening account of the lows the humanity will sink to when cruelty towards a certain group of people becomes socially accepted.

Gross presents the often neglected and erased parts of Polish history - the uncomfortable truths about the economic benefits of Holocaust for Polish peasants and the rampant anti-semitism which found its terrifying outlet when the Nazis gave us the green light.

We need to own up to those stories and we need to acknowledge that when there's light (Righteous Among the Nations) there's also dark (ratting out your Jewish neighbour to get their furniture).

Chequers says

" "E se ci si domandasse cosa hanno in comune un banchiere svizzero e un contadino polacco – oltre a essere entrambi uomini e possedere un'anima immortale – la risposta, solo leggermente esagerata, potrebbe essere:

un dente d'oro strappato dalla mascella di un ebreo ucciso."

Arrivata a meta' di questo libro, volevo abbandonarlo: tale era l'orrore che provavo leggendolo, che mi chiedevo perche' continuare.

Io ho letto molto libri sull'Olocausto, ho visitato Auschwitz, Birkenau, Mauthausen, ho visto stanze pieni di capelli e paralumi di pelle umana tatuata: ma mai ho provato tanta pena e tanto disgusto.

Questo saggio, partendo da una foto pubblicata su un giornale polacco pochi anni fa

(<http://www.tabletmag.com/jewish-arts-...>) , ci spiega in maniera molto "asettica" che non erano solo i nazisti ad uccidere gli ebrei ed a spogliarli di tutti i loro beni, ma praticamente tutti le popolazioni dei paesi occupati erano ben contenti di aiutarli, anzi di piu', ricattando gli ebrei sfuggiti alle retate per poi consegnarli ai tedeschi quando non avevano piu' nulla da consegnare.

Non solo, ma la foto mostra un gruppo di contadini che posa tranquillamente dopo aver scavato in mezzo ai resti degli ebrei uccisi a Treblinka, sperando di trovare qualche gioiello sfuggito alle perquisizioni naziste.

Io di solito cerco di essere molto empatica quando leggo un saggio di storia, cerco di pensare come una persona del tempo e del posto, cerco di immergermi nel libro che sto leggendo, ma stavolta proprio non ci riesco a comprendere le ragioni dei polacchi dei villaggi vicino a Treblinka (e non solo) che uccidevano solo per il gusto di uccidere, no no proprio no. L'orrore, l'orrore puro.

Rosso Rubino says

Mi viene difficile fare un commento su questo libro. Temo di essere retorica.

Mi è piaciuto? Si e l'ho odiato molto. Odiato per come è stata detta la verità, in modo "crudo" senza girarci intorno.

Mi sono soffermata a riflettere diverse volte durante la lettura, per provare a dare una giustificazione su diversi comportamenti.

Gli ebrei, che male hanno fatto per ricevere un trattamento simile, un pò da tutti. Tedeschi, polacchi, greci, il Vaticano. Questi atteggiamenti sono, in parte da giustificare? Tante domande a cui c'è solo una risposta. VERGOGNA. È stata un'ottima lettura.

Mark Weinberger says

Extremely disturbing, but numb to the subject since I know all too well about man's brazen depravity toward his fellow human beings.

Jan Peczkis says

Creatively Transforms Normal and Universal Wartime Behavior Into Polish Catholic Thievery and Villainy

Neo-Stalinist Jan T. Gross has outdone himself. He gives us story after story of Poles acquiring post-Jewish property, effectively making Poland a nation of thieves, and the Jews a nation of perpetual victims. If so, then ALL nations (yes, including the Jews) are nations of thieves. Looting is common in wartime. It is standard practice for the property of the dead to become the property of the living. There is nothing specific Polish (or Jewish) about this.

But why is Poland supposed to be this mythological nation of thieves? Simple. Read on.

THE STORY OF MR. ROSENBAUM: A SATIRE OF THE HOLOCAUST INDUSTRY

In order to make the thought process of Jan T. Gross clear to the reader, I have made up the following story:

Mr. Rosenbaum, an American Jew, lived in New York in the early 1940s, and was murdered by a Nazi agent. He left no heirs, and so his property reverted to the state, exactly as prescribed by law. Now, 75 years after the fact, the Holocaust Industry is announcing to everybody that the United States is a Nation of Thieves because it appropriated Mr. Rosenbaum's property as its own. We are told, in accordance with the imagination of the likes of Jan T. Gross, that the USA is riven with long-repressed guilt for its ill-gotten gain. What's more, even though few Americans collaborated with the Nazis, the USA is still "complicit in the Holocaust" because Americans benefitted from the death of the Jew Rosenbaum.

The only remedy is clear: The USA must "come to terms with the past", "face up to dark chapters in its history", perform a "moral reckoning", and pay property restitution monies, to the self-appointed members of the Holocaust Industry, for Mr. Rosenbaum's long-stolen property.

Such is the situation facing Poland today, especially with the recent passage by the U. S. Government, via a rather dubious voice vote, of S.447. It would be a surreal joke were it not for real.

Katarzyna says

[P]atrza?em na zag?ade? Z?ydo?w w Polsce z dwo?ch ro?z?nych punkto?w widzenia, mie?dzy kto?rymi by?a przepastna antynomia: jako chrzes?cijanin i jako Polak. Jako chrzes?cijanin nie mog?em nie wspo??czuc? mym bliz?nim [...]. Jako Polak patrzy?em na te wypadki inaczej. Ho?duja?c ideolo- gii Dmowskiego, uwaz?a?em Z?ydo?w za wewne?trznego za- borce?, i to zawsze wrogo do kraju diaspory nastawionego. Totez? nie mog?em nie z?ywic? uczucia zadowolenia, z?e sie? tego okupanta pozbawiamy, i to re?kami nie w?asnymi, ale drugiego, zewne?trznego zaborcy [...]. Nie mog?em ukryc? uczucia zadowolenia, gdy przejez?dz?a?em przez odz?ydzone nasze miasteczka i gdy widzia?em, z?e ohydne, niechluj- ne z?ydowskie rudery z nieod?a?czna? koza? przesta?y szpecic? nasz krajobraz. Zapytany przez Thurma [urze?dnika niemieckiego, z kto?rym akurat nasz autor by? w podro?z?y] „Se- hen die Polen die Befreiung vom den Juden als ein Segnen an?” – czy Polacy postrzegaja? uwolnienie od Z?ydo?w jako b?ogos?awien?stwo? – odpowiedzia?em „Gewiss” – jasne – be?da?c przes?wiadczony, iz? jestem wyrazicielem opinii przygniataja?cej wie?kszos?ci mych rodako?w”
J. Go?rski, Na prze?omie dziejo?w, dz. cyt., s. 288–291.

Steven Lawrie says

As with his study Neighbours: A gloomy picture of mankind. But a worthwhile historical study, all the same.

Igor says

Po "Strachu" spodziewałem się czegoś dużej o lepszego, niestety "Złote niwa" to księżka, która jest zupełnie pozbawiona treści i formy. Strumień wiadomości podzielony często do przypadkowo na akapity, redaktor pewnie gorzko poka. Albo go w ogóle nie było.

Eva Měínská says

Přeteno jako doplněk k filmu Ida.

Svědectví, úvahy a fakta založená na zkoumání jedné fotografie pořízené po skončení druhé světové války v místě bývalého KT v Treblince.

"V jádru tohoto poznávacího procesu leží už dříve nabyté znalosti o světě s důtkem, že individuální situace jsou zasazeny do širšího proudu událostí, a ty jsou určitým způsobem utvářeny. Životní zkušenost napovídá, že to, co se děje má (obvykle) nějaký význam a že život ve společnosti, o němž je řeč, není sekvencí zcela na sobě nezávislých a náhodných událostí - jako série šťastných úsel táhaných postupně z klobouku. Mezi tím, co se událo dříve, a tím, k čemu došlo o něco později, existuje určitá spojitost. Takže kromě individuální události, která je východiskem historických úvah, mohly dodat nastat v časovém úseku, jenž nás zajímá, pouze některé věci, a jiné spíše nikoliv.

Tváří v tvář jednotlivým faktům si vždy můžeme položit otázku: A co z toho plyne? Konkrétní událost je pouhý začátek, která stojí u zrodu úsilí směřujícího k obecnému vědění. /.../ Zloměk vteřiny, jedna fotografie, jeden důkaz v sobě skrývají mimořádnou demaskující sílu, která v mžiku dovede svrhnout dříve stanovenou verzi událostí: je to stejný princip, při němž jediný pokus, jeden protipříklad v přírodních vědách nás donutí ustoupit od dosud uznávané teorie či induktivním přístupem doloženého tvrzení." (s. 29)

Mark Weinberger says

Extremely depressing but not at all surprising. Degradational attitude of man to his own.

Dolceluna says

"Ma che carina la foto con cui si apre questo libro!", verrebbe da pensare. E' una fotografia in bianco e nero che mostra un gruppo di contadini e contadine, i quali si riposano dopo una giornata di lavoro, gli arnesi in mano, il raccolto ai loro piedi, degli alberi sullo sfondo.

Insomma, una scena familiare, di qualche decennio fa.

E invece, se ci soffermiamo qualche attimo in più, ci rendiamo conto che di carino non c'è proprio niente. Ai piedi dei contadini infatti, non c'è il raccolto, ci sono dei teschi. Dei teschi umani.

L'inquietante fotografia, pubblicata in un quotidiano polacco nel 2008, risale ai tempi della seconda guerra

mondiale, e i “contadini” raffigurati non sono dei semplici contadini, bensì degli “scavatori” che posano sulla collina formata dalle ceneri di oltre ottocentomila ebrei gassati e cremati a Treblinka, probabilmente dopo aver scavato, tra i resti umani riportati alla luce in primo piano, alla ricerca di oro e preziosi sfuggiti ai nazisti.

Altro che foto carina. Una foto che ci racconta un orrore abominevole, incredibile, senza fondo.

E, a partire da questa foto, Jan Tomasz Gross, ci riporta una serie di testimonianze raccapriccianti, volte tutte a sostenere e a sottolineare la tesi fondante del libro: non solo i tedeschi sono i colpevoli del genocidio ebraico della seconda guerra mondiale, ma anche i cittadini dei territori occupati, in particolare i polacchi, che si sono macchiati di crimini vergognosi pur di trarre vantaggio, economico e materiale, dalla deportazione dell'uccisione degli ebrei. Episodi che ci raccontano di inganni, violenze, furti, uccisioni gratuite con dettagli talvolta agghiaccianti e ripugnanti. E, orrore dopo orrore, ci si rende sempre più conto di come un momento buio come la seconda guerra mondiale, abbia tirato fuori il peggio di sé, in termini anche di perversione e malvagità, in tutte, veramente tutte le categorie sociali di uomini senza distinzione di religione e nazionalità. Concordo con l'amica di Goodreads la quale, nella sua recensione, ha scritto che più andava avanti a leggere, più si chiedeva perché continuare, l'orrore provato era troppo. Ed è vero. Anch'io, da sempre curiosa e sensibile all'argomento, ho provato una pena immensa, quasi una sensazione di disgusto. Eppure è tutto vero. E queste testimonianze restano preziose.

Anna says

Temat bardzo po??dany i bardzo kontrowersyjny, ale styl ksi??ki w og?le do niego nie pasuje. Przelecia?am przez ksi??k?, ale nie by?am w stanie "zawiesi? oka" na niczym. Ponad dwie?cie stron, a ja po prostu przewraca?am je w poszukiwaniu jakiego? interesuj?cego fragmentu.

Konrad Urba?ski says

Twórczo?? Jana Tomasza Grossa, na równi z jego wypowiedziami i postaw?, dzia?a na mnie jak ma?a fili?anka bardzo mocnej, w?oskiej kawy – skutecznie podnosi ci?nienie. Szczerze przyznam, ?e nie chodzi tu wcale o prawdy, podawane czytelnikom w esejach Grossa. Po lekturze S?siadów wcale nie by?em zaskoczony faktem, ?e mordy na ?ydach dokonali Polacy (to najprawdopodobniejsza wersja, wspó?udzia? Niemców na zawsze pozostanie zagadk?), po przeczytaniu Z?oty? ?niw równie? nie otworzy?y mi si? oczy na cokolwiek. Po pierwsze dla-tego, ?e pewne fakty nie stanowi? tajemnicy dla historyków, a Gross opowiada tak, jakby – co najmniej – odkry? Ameryk?. Po drugie, i to jest moja wersja, w ka?dym narodzie, obok ludzi uczciwych, prawych, skorych do niesienia bezinteresownej pomocy, ?yj? zwyk?e kanalie, hieny i wilki w ludzkich i owczych skórach. Je?li Hitler by? bandyt? – czy mam przez to nienawidzi? wszystkich Niemców? Analogicznie nie b?d? wypomina? ka?demu napotkanemu ?ydowi faktu, ?e jaka? cz??? narodu ?ydowskiego, wspó? z radzieckimi partyzantami, wybi?a do nogi nieokre?lon? ilo?? polskich wsi. Mówi? wci?? o innych, a co dopiero u siebie, na w?asnym podwórku. Nikt nie musi wstydzi? si? za grzechy jakich? bandyckich grup, czasem wyj?tkowo du?ych. Za ten pogl?d, dosy? oczywisty, o rozdziale narodu na porz?dnych i mniej porz?dnych, mog? tylko szczerze podzi?kowa? Kazimierzowi Moczarskiemu. A Grossowi powinienem – paradoksalnie – równie? okaza? wdzi?czno??, wy??cznie za ponowne rozpalenie zapa?u do zg???biania historii. Za ca?? reszt? mam pretensje.

Gross stosuje „ciekaw?”, zarówno dla historyka, jak i dla laika, metod? badawcz?, któr? okre?la mianem

„głównego opisu” (przejść zresztą od Cleeforda Geertza, który traktuje kulturę jak system znaków, podlegający jakiemuś porządkowi i interpretacji):

Społeczństwo posiadające wspólne historyczne, obyczaje i instytucje ma również, ipso facto, pewien stopień wewnętrznej spójności. Używając analogii, można powiedzieć, że należy o nim myśleć raczej jak o tekście albo o czymś na kształt systemu posiadającego wewnętrzny porządek niż jako o czymś dowolnej zbierania przypadkowych części składowych (...) „główny opis” konkretnych, ściśle zlokalizowanych wydarzeń pozwala nam uzyskać ogólny na temat zachowań i postaw społeczności wiejskiej. [s. 96-97; numerami stron będzie określać jedynie cytaty z książki Grossa]

Pozornie żaden problem – Gross stwierdza, że będzie posługiwać się pewnymi konkretnymi wyimkami, które posłuży mu do oceny całości. Ale w jaki sposób można dobrać pojedyncze przypadki i w ten sposób budować obraz kompletny? To znaczy, oczywiście, że można, w końcu co badacz, to metoda. Pojawia się jednak pułapka. Otóż Gross, widząc tylko jedną stronę, zapomina zupełnie o drugiej, przez co jego wyobrażenie o Zagładzie i o tym, co działo się na jej „obrzeżach”, jest niepełne. Nawet jeżeli autor świadomie wybiera formę eseju, w której pewne uogólnienia są wręcz nieuniknione. Esej z natury rzeczy będzie wybiórczo prezentować pewne zagadnienie. Najtrudniejsze zadanie to nie popadanie w kleszcze ogólników. Wedle Żydów i Polaków nie czekało nic innego niż śmierć, grabież lub wydanie Niemcom. Mógłbym kolejny raz wymienić medale dla Sprawiedliwych wśród Narodów Świata, ale jaki ma to sens? Istotą rzeczy stanowi fakt, że Gross chciałby, z jakichś nieokreślonych powodów, widzieć w Polakach skończonych morderców i rabusiów. A przecież tak nie jest. Zachowania i postawy społeczności wiejskiej raczej nie powinno się oceniać podług konkretnych wypadków. Co by się stało, gdyby nagle odwrócić proporcje? Gdyby napisać książkę, w której, na podstawie jakiejś (w ramach eksperymentu – niewielkiej) liczby przypadków mordowania Polaków przez Żydów, współdziałających z partyzantami radzieckimi, padłyby ogólne stwierdzenia w stylu: Na podstawie konkretnych wypadków możemy sądzić, że kolaboracja Żydów z Rosjanami była na porządku dziennym. Morderstwa zdarzały się praktycznie wszędzie. Wyjątkowo bolesne stwierdzenie. Nie zamierzam nikogo bronić ani oskarżać, twierdzę tylko, że przyjęta przez Grossa metoda jest, nawet w ramach gatunku, bardzo krzywdząca i niesprawiedliwa. Jak wobec tego pisać o stosunkach polsko-żydowskich podczas wojny i krótko po? Jedną z zasad – nie tylko w mojej opinii – jest swego rodzaju dwustronność. Jeżeli już piszemy o grabieżach (zaczynam mieć wątpliwości, czy to słowo aby na pewno tu pasuje) żydowskiego mienia, o bestialstwie sędziów, o zezwierzęceniu, terrorowaniu na niebezpieczeństwo, to piszemy również o bezinteresowności, współczuciu, pomocy okazywanej za darmo, bez względu na ewentualne profity. Jeżeli już mordowali Polacy, to wspomnijmy również o bestialstwie Żydów. Nie trzeba szukać daleko – masakra we wsi Konuchy, zbrodnia w Brzostowicy Małej (wciąż niepewne sprawstwo), rzeź w Nalibokach. Oczywiście, ta dwustronność może prowadzić do swego rodzaju „wywlekactwa”, my wam, wiacie i wy nam. Trudno wyważyć proporcje, dlatego do każdej publikacji o wzajemnym obcowaniu Polaków i Żydów należy podchodzić z dużą nieufnością. I nie oczekiwaj, że któraś z publikacji wyjawia prawdę ostateczną, jak?? „prawdę dziejową”. Historia to nauka, w której prawdy brak. Są tylko interpretacje, budulec gmachu dawnych czasów. Zawsze trzeba uważać, aby ścian tego gmachu niepotrzebnie nie mazać farbą, wyjdzie obraz zakrzywiony i karykaturalny, a tak jest w wypadku Grossa. Jego jednostronność jest wręcz porażająca. A na zapoznanie tematu wskazuje Jacek Leociak, który jasno stwierdza, że Gross zrzuci z oczu żółty (zapewne chodzi o mit niewinnych Polaków). Trudno się z nim zgodzić, wręcz zaprzecza sam sobie, wskazując na literackie świadectwa „rabunku” Żydów przez Polaków.

Strasznie brzmi u Grossa taki fragment:

Wszyscy, którzy korzystali z okazji pozyskania żydowskiej własności za drobną cenę jej rzeczywistej wartości – niezależnie od tego, jak (bez)wartościowe obiekty były przedmiotem wymuszonych

okolicznościami transakcji – brali udział w zupieniu europejskiego ydostwa. Uwaga ta stosuje się zarówno do rzędów kilkunastu państw, jak i kilkuset muzeów, tysiocy galerii i handlarzy sztuk, parudziesiciu tysiocy obrotnych przedsiwiorców i milionów zwykłych ludzi, którzy w ten sposób przyożyli ręk do obrabowania swoich ydowskich ssiadów. [s. 73-73]

Czy nie jest to przesadne uogólnienie? Gross zapomina o fakcie, że w a nie trwa wojna, pewne rzeczy traci na wartoaci, inne na niej zyskiwa. Rozwaamy nastpujc sytuacj. Jest pocztek wojny, rok 1939. yd (Polak, ktokolwiek inny znajdujcy się akurat pod okupacj) zamierza sprzeda fortepian, obraz, antyk. Nie ma z czego y, rodzina gduje. Przychodzi do niego osoba, która chnie dany przedmiot odkupi, ale nie za tak sam cen, za jak zosta nabyty. Bo uywane, bo wojna i takie przedmioty zbyt uyteczne nie s. Kontrahent paci okre lon sum, druga strona ma co wo y do garnka, zapewnia sobie byt na – w najlepszym wypadku – kilka nastpnych dni. Czy w takim wypadku nazwiemy kupujcego hien? Raczej dobrodziejem, który w ogóle zechcia przyj, obejrze przedmiot i zapaci za niego niewiele, ale zawsze co. A mowa tu o wypadku handlu mi dzy jednostk a jednostk. Im wyzej, tym bardziej rozmywa się powizania, coraz mniej wida od kogo przedmiot tak naprawd pochodzi. Handlarza sztuk lub nawet zwyczajnego pasera, trudno nazywa grabiec? ydowskiego mienia. Przez rce takich ludzi przesz y tysiace mniej lub bardziej cennych rzeczy. Nie broni kogokolwiek, staram się o peniejszy obraz. Akceptuj prawd, ale chc zna peen kontekst. I znów istnieje moliwo odwrócenia proporcji (co nie znaczy, że szczególnie usilnie d??? do ich odwrócenia) – yd kupuje od gdujcego polskiego inteligenta cenn rodzinne pami tk, praktycznie za bezcen. Czy taki yd równie b dzie zwyk hien? Czy moe jednak nabierze chocia odrobiny pozytywnego odcienia? Ryzykowne stwierdzenia, ale – dlaczego nie? Chcia bym tu wprowadzić pewne pytanie. Otó Gross w swojej ksi ce nie rozrónia mienia ydowskiego, czyli nale cego do wci? ywych ydów, którzy aktualnie mog się ukrywa, i mienia po ydowskiego, to znaczy tego, po które nikt ju nie wróci, poniewa jego w a ciele nie yj. W ten sposób Gross jak z odziei traktuje praktycznie wszystkich, o czym pisa em we wcześniejszym akapicie. Ale czy jest to uczciwe moralnie? To prawda, nikt z „kradnycych” nie moe wiedzie, czy w a ciele s martwi. Polaków moe usprawiedliwi jedynie fakt ogromnej biedy, jaka wtedy panowa a. Znamienne s sowa wypowiedziane przez Samuela Rajzmana, uciekiniera z Treblinki (przytaczam je za Teres Prekerow?). Stara wie niaczka pocz stowa a go chlebem i wod (a jak e, byli jednak uczciwi ludzie, szkoda, że Gross nie rozpisuje się szerzej o takich wypadkach), mówi c: „zwrócie mi kubek, bo innego nie mam”. Có – patrz c na fakt, że cz??? z prostych ch opów i mieszkańców miasta nie wie-dzia a, co sta o się z ydami, trudno przejmowa się losem innych, je li w asny los jest miertelnie zagro ony – chyba nie mo na jednoznacznie stwierdzić, że Polacy i inni zwyczajnie kradli. St d rozrónienie na mienie ydowskie i po ydowskie, moe troch sztuczne i naci gane w wietle poprzednich zda. Ale mowa o dzisiejszej perspektywie, kiedy znane jest mnóstwo wypadków obrabiania wci? ywych (kradzie y mienia ydowskiego) i ju mar-twych (tylko tutaj mo na mówi o mieniu po ydowskim). Istotnie, tamci ludzie (okupacyjni), nie mogli mie bledgo poj cia o ydowskim losie. Jednak patrz c na pewne fakty ze wspóczesno ci – ka de jednoznaczne ocenianie (wszyscy kradli/nikt nie krad) b dzie dla kogo? krzywdz ce. W historii owszem, nie istnieje na zawsze ustalone fakty, ale ka de wydarzenie moe i powinno zosta ocenione, najlepiej w sposób odleg y od jednostronno ci. A dla Grossa ka dy, kto chocia by dotkn? „ ydowskiego z ota”, podlega absolutnemu potpieniu.

Jednak nie tylko przez pryzmat biedy mo na wyja nia, dlaczego kradziono na pot g, jak twierdzi Gross. A moe to przyrodzony Polakom antysemityzm? A moe resentment (tutaj uywam tego poj cia za Nietzschem, s abi, którzy maj? al do dalekiego od oczekiwa ycia, znajduj usprawiedliwienie dla swoich czynów i mszcz się na silniejszych), ywiony przez Polaków w stosunku do ydów? Nie mo na zapomina, że Gross uogólnia w stopniu zatrwa aj cym – polski antysemityzm przenosi się na inne narody europejskie. Ju nie do??, że wszyscy kradli, wszyscy od zawsze nie cierpieli niewinnych ydów i teraz się na nich mszcz? Gross operuje stereotypem, czemu s u? cym? Podporz dkowaniu pod pewn? teza, że ca a Europa

„by? a z? a” i biernie przygl?da? a si? Zag? adzie? To postaram si? jeszcze rozstrzygn??, na razie wró? do antysemityzmu i resentymetu. Autor Strachu traktuje ten pierwszy pogl?d jako przyrodzony pewnym narodom – to znaczy, ?e ca?e generacje urodzi?y si? genetycznie obci??one nienawi?ci? do ?ydów. Nie jest to, oczywi?cie, prawd?, ale Grossowi idealnie to pasuje, w ten sposób znajduje bardzo prost? przyczyn? zachowa? Polaków i innych narodowo?ci. Teza to niezwykle wygodna, ale i straszliwie naiwna. Wychodzi tu s?abo?? „g?stego opisu” (któr? to metod? mog? okre?li? mianem „niebezpiecznej metody”). Wsz?dzie mo?na znale?? ludzi odbiegaj?cych od prostych schematów, zbiorowiska tak ogromne, jak ca?e narody, nie s? systemami znaków, które podlegaj? pewnemu porz?dkowi i interpretacji. Co? takiego od biedy sprawdzi?oby si? w S?siadach, gdyby autor nie potraktowa? wydarze? w Jedwabnem w sposób emblematiczny, uniwersalny. Nie w Z?otych ?niwach, gdzie ocenie nie podlega jedynie kraj, ale niemal ca?y kontynent. Wi?c co? Resentymet? Te? trudno b?dzie go obroni?. Je?li nawet traktowa? ?ydów jako silniejszych (przez stan posiadania, nie zapominajmy chocia?by o bogatych fabrykantach w ?odzi), to czy Polacy mogli im tego zazdro?ci?? Chyba w ka?dym spo?ecze?stwie istniej? takie nierówno?ci, ale to przecie? nie g?ówny powód morderstw. ?ydzi kolaborowali z Sowietami i spotka?a ich zas?u?ona kara – wtedy te? byli tymi silniejszymi, to mo?e by? powód rabunku, ale te? nie do ko?ca (w my?l zasady – w ka?dym narodzie, obok zwyk?ych kanalii, s? te? ludzie uczciwi). Sk?aniam si? ku zwyk?ej chciwo?ci, zwyk?emu, ordynarnemu pragnieniu zabrania innemu i przygarni?ciu sobie. Ohydne, ale chyba od czasów staro?ytnej Grecji znane i nieakceptowane spo?ecznie. Na pewno jeden kradn?cy Grek nie symbolizowa? spo?ecze?stwa ca?ej Grecji, bo przecie? nie wszyscy kradli. Nawet je?li krad?o 200, 1000, 100 000 – to wci?? nie powód, aby wszystkich stawia? pod ?cian?. A ostatecznie – nie oszukujmy si?. Czas wojny i okupacji wzbudza pewne zachowania, przewarto?ciowuje warto?ci, sprawiaj?c, ?e troch? inne rzeczy s? na porz?dku dziennym. I nikogo to nie dziwi. Jak nikogo nie dziwi?y trupy le??ce na ulicach warszawskie-go getta. W ko?cu sta?y si? one tak? sam? normalno?ci? jak g?ód. Do?wiadczenie totalitarne, któremu podleg?e by?y ówczesne spo?ecze?stwa, wywo?a?o rzeczy ha?bi?ce w normalnych czasach i normalne w czasie pogardy.

Czemu mo?e s?u?y? teza Grossa? Tu chcia?bym powo?a? si? na Normana Finkelsteina i jego ksi??k? Przedsibiorstwo Holokaustu. Pisz? on, ?e termin „hitlerowski holokaust” odnosi si? do wydarze? historycznych, natomiast „holokaust” – ideologiczne wyobra?enie tego pierwszego, niewiele maj?ce wspólnego z rzeczywisto?ci?. Có?, mo?e to ryzykowna teza, ale je?li ksi??ki Grossa nie ujawniaj? niczego nowego, je?li pisane s? w sposób jednostronnie pot?piaj?cy zbiorowe, ale nie narodowe zachowania, to czemu? innemu mo?e s?u?y?, je?li nie pewnym interesom? I nie chodzi mi wcale o najp?ytsze, czyli o pieni?dze. Raczej o pewien status, status ofiary, który ?ydzi próbuj? zagarn?? dla siebie. Po co? Cele polityczne, ideologiczne, materialne na samym ko?cu, lecz te? w jakim? stopniu s? obecne. Pewna taktyka: „my jeste?my dobrzy, byli?my dobrzy i chcieli?my si? z wszystkimi dogada?, a wy?cie nad odrzucili, ograbili i wymordowali”. Niestety, ksi??ka (i ksi??ki) Grossa naznaczone s? tym ideologicznym pi?tnem „holokaustu”. Pisane wyra?nie pod mo?liwie najwi?ksze uprzykrzenie ?ycia ca?ym narodom, pisane w celu ca?kowitego odwrócenia uwagi od prawdziwej twarzy ?ydów. To zdanie pachnie pewn? ideologi?, ale odleg?y jestem od takich teorii. A nie oszukujmy si? – ?ydzi równie? swoje maj? za uszami. I dzisiaj najwi?ksza? odwag? nie jest robienie kolejnej produkcji w stylu Pok?osia, pisanie kolejnej ksi??ki w stylu Z?otych ?niw – dzisiaj wielka? od-wag? jest wyre?yserowanie filmu o zbrodniach ?ydowskich, o ?ydowskiej kolaboracji, o ?ydowskich winach. Wcale nie w celu oszkalowania kogokolwiek, ale zdrowego odwrócenia proporcji.

W?ród wielu wad ksi??ki nale?y wskaza? jeszcze jedn? – podszywanie Zag?ady wyj?tkowo tanim mistycyzmem. Przywo?ajmy ostatni rozdzia? ksi??ki, b?d?cy równie? pos?owiem, Histori? rubinowego pier?cionka z obozu Kozielsko-Be??ec. Oto pewien m??czyzna dowiadyuje si?, ?e posiada pier?cionek, poprzednio nale??cy do ?ydówki. Pewnego dnia ten sam cz?owiek ma wypadek samochodowy, z którego cudem wychodzi. We ?nie przychodzi do niego ?ydówka i prosi o zwrot pier?cionka. Tandetny sen staje si?

symbolicznym apelem o zwrot zagrabionego mienia – co zakrawa wręcz na ?mieszno??.

Jedno trzeba oddać Grossowi. Poza moim prywatnym powrotem do historii, miał ogromny wkład w odbr?zowienie postaw Polaków czasów wojny. Uczynił to jednak w sposób najgorszy z możliwych, zastępując jeden mit – innym mitem. I to jego zasadniczy błąd. Mitu mitem nie zwyciężysz. W tej książce za dużo jest „judenjagdy”, za mało „Sprawiedliwych Wśród Narodów ?wiata” – za dużo przyk?adów moralnego skarlania, za mało prawdziwego bohaterstwa, którym równie? naznaczyły się tamte czasy.
